

Arkadiusz LEWANDOWSKI

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy

ORCID: 0000-0002-8161-2257

Dawid PIENIĘŻNY

Uniwersytet Wrocławski

ORCID: 0000-0003-3528-1351

To nie jest Sejm dla debutantów? Posłowie debutanci w polskim Sejmie w XXI wieku: uwarunkowania i skala zjawiska

Streszczenie: W artykule przedstawiono definicję oraz ramę teoretyczną zjawiska posłów, którzy po raz pierwszy otrzymali miejsce w Sejmie. Dzięki wykorzystaniu metody desk research, przedstawiono dane statystyczne dotyczące „posłów debutantów” polskiego Sejmu w XXI wieku. Celem badania jest określenie skali zjawiska posłów debutantów oraz zidentyfikowanie uwarunkowań, które na nią wpływają. Przedmiotem badania są zatem posłowie debutanci w polskim Sejmie w XXI wieku. Pierwszym analizowanym czynnikiem jest efekt wyniku wyborów i pytanie badawcze: czy wyższa liczba debutantów skorelowana jest z sytuacją alternacji władzy po wyborach? Drugim analizowanym czynnikiem jest wynik największych partii w postępujących po sobie wyborach. W tym przypadku pytanie badawcze brzmi: czy zmiana (znacząca) wyniku ugrupowania (ugrupowań), które dotychczas dominowały w Sejmie, ma wpływ na liczbę debutantów? Trzecią kwestią jest z kolei obecność partii nowych i pytanie: jaki wpływ na skalę zjawiska debutantów mają partie nowe pojawiające się na polskiej scenie partyjnej?

Słowa kluczowe: posłowie debutanci, wybory parlamentarne, partia w parlamencie, elity polityczne

Wprowadzenie

Wnatłoku komentarzy i analiz dotyczących wyników wyborów parlamentarnych z 2023 roku, jednym z często podkreślanych wątków była liczba posłów, którzy w X kadencji Sejmu po raz pierwszy zasiądą w poselskich ławach. Fakt ten nie może dziwić, ponieważ w gronie poselskich nowicjuszy znalazły się takie postacie, jak: polityczni liderzy – Szymon Hołownia z Polski 2050, Sławomir Mentzen z Konfederacji, czy wieloletni prezydent Sopotu – Jacek Karnowski. Posłami po raz pierwszy zostali również rozpoznawalni w świecie mediów Michał Kobosko, czy Bogusław Wołoszański, jak również prowadząca dostrzegalną w skali całego kraju kampanię w mediach społecznościowych działaczka humanitarna – Aleksandra Wiśniewska. W gronie tym znaleźli się jednocześnie politycy, którzy mogli pochwalić się mniejszą, głównie lokalną popularnością, a więc ci, którzy rzeczywiście zadebiutowali na ogólnopolskiej scenie politycznej i dopiero teraz będą pracować na swoje polityczne nazwisko.

Tym jednak, co zwróciło uwagę wnikliwych komentatorów życia politycznego, jak i badaczy polskiej sceny politycznej jest liczba debutujących posłów – 117. Była ona najniższa w całym XXI wieku. W ramach niniejszego tekstu pragniemy pochylić się właśnie nad zagadnieniem nowych posłów w polskim Sejmie w XXI wieku. Celem na-

szego badania czynimy określenie skali zjawiska posłów debutantów oraz zidentyfikowanie uwarunkowań, które na nią wpływają. Przedmiotem naszego badania będą zatem posłowie debutanci w polskim Sejmie w XXI wieku.

Badania, które podjęliśmy mają charakter pogłębionych analiz statystycznych, ze względu na uwzględnienie w nich trzech potencjalnych czynników odpowiedzialnych za zmiany w skali badanego zjawiska. Pierwszym analizowanym przez nas czynnikiem jest efekt wyniku wyborów, tzn. zakładamy pytanie badawcze: czy wyższa liczba debutantów skorelowana jest z sytuacją alternacji władzy po wyborach? Drugim analizowanym czynnikiem jest wynik największych partii w postępujących po sobie wyborach. W tym przypadku pytanie badawcze brzmi: czy zmiana (znacząca) wyniku ugrupowania (ugrupowań), które dotychczas dominowały w Sejmie, ma wpływ na liczbę debutantów? Trzecią kwestią jest z kolei obecność partii nowych i pytanie: jaki wpływ na skalę zjawiska debutantów mają partie nowe pojawiające się na polskiej scenie partyjnej?

Hipotezy jakie rozważamy to: (1) Alternacja władzy po wyborach przynosi dużą liczbę debutantów z uwagi na wymianę mandatów między partiami politycznymi. (2) Im bardziej zbliżony do poprzedniej elekcji wynik partii dominujących na scenie politycznej, tym mniejsza liczba debutantów w Sejmie. (3) Nowe partie na scenie politycznej przynoszą zwiększenie liczby debutantów, którzy stanowią ich trzon.

Cezura czasowa, jaką przyjęliśmy na potrzeby tekstu, dotyczy elekcji parlamentarnych, jakie miały miejsce w Polsce w XXI wieku. Analizujemy zatem skład parlamentu, jaki kształtował się w kolejnych siedmiu elekcjach począwszy od 2001 roku, czyli Sejmu IV kadencji. Okres ten wynika z kluczowych z perspektywy polskiego systemu wyborczego i partyjnego zmian przyczyniających się do stabilizacji tego ostatniego. Wspomniane zmiany dotyczyły: rezygnacji z listy krajowej w ramach wyborów do Sejmu, wprowadzenia mechanizmu finansowania partii politycznych z budżetu państwa, pojawienia się w systemie partyjnym i parlamencie jednocześnie, dwóch stałych i dominujących ugrupowań Prawa i Sprawiedliwości oraz Platformy Obywatelskiej.

Przyjęcie tak rozległej perspektywy czasowej pozwala urozmaicić liczbę analizowanych przypadków i potencjalnie występujących, uznanych przez nas za istotne, wymienionych wcześniej czynników, oraz wychwycić trendy w następujących po sobie siedmiu kolejnych przypadkach.

Artykuł opieramy na metodzie *desk research*, wspieranej przez statystyczną analizę danych dotyczących posłów debutujących w Sejmie w XXI wieku. Analiza statystyczna zgromadzonych i przygotowanych danych pozwoli zweryfikować zjawisko i określić korelacje występujące w badanym zagadnieniu. Jest to możliwe, dzięki zgromadzeniu danych pochodzących ze strony internetowej Sejmu oraz danych wyborczych zgromadzonych przez Państwową Komisję Wyborczą. Tak przeprowadzona analiza pozwoli odpowiedzieć na postawione pytania badawcze oraz zweryfikować założone hipotezy.

Posłowie debutanci jako przedmiot badań – rama teoretyczna

Niniejszy artykuł wpisuje się w obecne w naukach o polityce i administracji zainteresowanie parlamentarną reprezentacją partii politycznych (Kasianiuk, 2014; Matyja, Sajduk, 2016; Koksanowicz, 2018), zaś za teoretyczny kontekst naszego badania

uznajemy dwa kluczowe elementy: model partii kartel oraz badania nad elitami parlamentarnymi.

Zaproponowany przez Richarda Katza oraz Petera Maira (1993) model partii kartelowej w sposób istotny podkreślił znaczenie badań nad parlamentarną reprezentacją partii politycznych. W ramach przedstawionych przez wymienionych autorów poziomów analizy struktury ugrupowania, to jest: centralnych organów partyjnych (*the party central office*), partii na poziomie rządu i parlamentu (*the party in public office*) oraz partii w terenie (*the party on the ground*) (Katz, Mair, 1993; Mair, 1994; Katz, Mair 2016), to właśnie parlamentarna reprezentacja interesuje nas najbardziej. W ślad za innymi badaczami zwracamy szczególną uwagę na wzrost znaczenia tejże reprezentacji w ramach partyjnych struktur (Herbut, 2002, s. 96–97; Sobolewska-Myślik, Kosowska-Gąstoł, Borowiec, 2010, s. 31–32; Matyja, 2013; Winclawska, Brodzińska-Mirowska, 2016, s. 19). Wyrazem pozycji parlamentarzystów w poszczególnych partiach może być chociażby fakt, że w przypadku polskich partii politycznych posłowie niejako z automatu stają się częścią kolegialnych organów decyzyjnych w partiach (Bichta, 2010; Lewandowski, 2018).

Na problematykę parlamentarzystów można również spojrzeć z perspektywy badań nad elitami politycznymi (Raciborski, 2006; Matyja, Sajduk, 2016). Wówczas podjęte przez nas zagadnienie posłów debiutantów można odnieść do zagadnienia m.in. cyrkulacji elit (Żyromski, 1984; Stefaniuk, 2001; Nocoń, 2004).

Jako uzupełnienie części teoretycznej podejmujemy się zadania operacjonalizacji kategorii posłów debiutantów. Problematyka nowych członków składu parlamentarnego także stanowi obszar zainteresowania badaczy polityki (Verzichelli, 1996; Lindstädt, Slapin, Wielen, 2012; Rush, Giddings, 2011; Lewandowski, 2020; Lewandowski, Pieniężny 2024a), niemniej jednak naszym celem jest konkretyzacja tego pojęcia na potrzeby podejmowanych działań badawczych.

Za posłów debiutantów uznajemy zatem parlamentarzystów, którzy po raz pierwszy w swojej karierze politycznej zdobyli mandat poselski. Wymóg ten traktujemy jako kluczowy, jednocześnie jednak zakładamy, że taki poseł nie musi być całkowitym politycznym debiutantem. Uznajemy bowiem, że nowi posłowie mogą dysponować w swoim CV doświadczeniem piastowania innych stanowisk pochodzących z wyboru. Mogą to być zatem byli senatorowie, samorządowcy, czy też członkowie rządu lub innych organów administracji publicznej. Inaczej mówiąc posłowie debiutanci to także osoby, które dysponują już doświadczeniem politycznym na poziomie lokalnym lub centralnym, jednak, co dla nas najważniejsze, nigdy wcześniej nie byli posłami. Bycie posłem debiutantem nie oznacza także braku wcześniejszych prób startu w wyborach np. samorządowych, parlamentarnych czy prezydenckich.

W tym kontekście istotne jest również ustosunkowanie się do jeszcze dwóch sytuacji niejednoznacznych w kontekście posłów debiutantów. Po pierwsze, mowa tu o posłach, którzy debiutowali w Sejmie w trakcie kadencji jako posłowie uzupełniający skład izby, w związku z wygaśnięciem mandatu dotychczasowego posła, z powodów określonych przez Kodeks wyborczy. Ich także, co do zasady, kwalifikujemy jako posłów debiutantów, niemniej jednak większość z analiz zaprezentowanych w niniejszym artykule odnosi się do sytuacji na starcie kadencji. Drugi przypadek to posłowie, którzy wracają do Sejmu po minimum jednej kadencji przerwy. Te przypadki z kolei sytuujemy poza kate-

gorią posłów debiutantów, choć niekiedy w literaturze przedmiotu klasyfikuje się tychże posłów jako „nowych” w stosunku do tych, którzy osiągnęli sukces w postaci reelekcji.

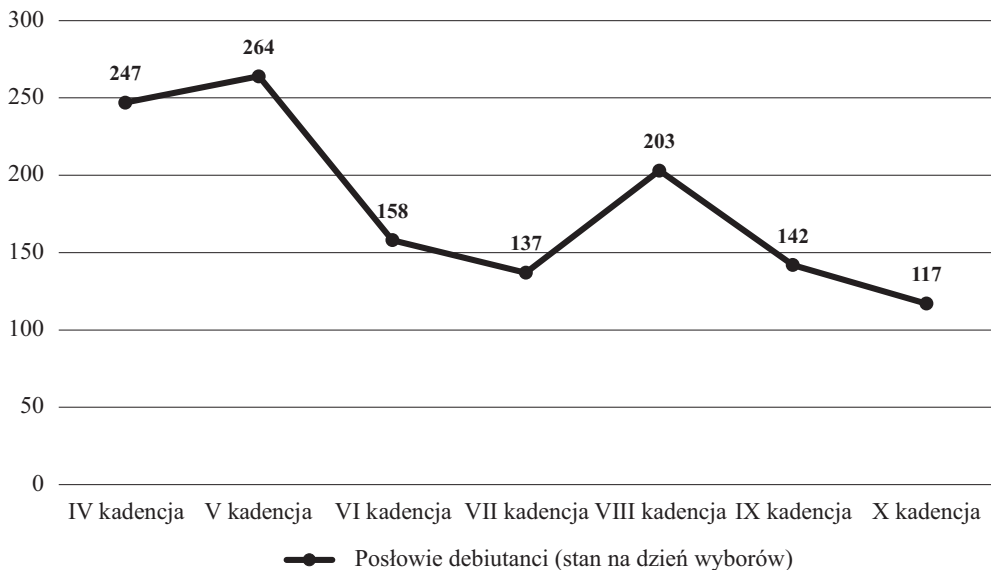
Wobec powyższego proponujemy zasadniczą typologię posłów, która oddaje podjętą w tekście perspektywę badań. Skład parlamentu będą zatem tworzyć:

- posłowie bezpośrednio ponawiający swój mandat;
- posłowie powracający (po minimum jednej kadencji przerwy);
- posłowie debiutanci.

Debiutanci w Sejmie – skala zjawiska

W XXI wieku, pomiędzy 2001 a 2023 rokiem odbyło się 7 wyborów parlamentarnych. W każdej z tych elekcji mieliśmy do czynienia z posłami debiutantami, którzy „zasilali” polski Sejm, jednakże skala tego zjawiska była zróżnicowana (wykres 1). Na przestrzeni omawianego okresu wyjątkowo prezentują się elekcje z 2001 i 2005 roku, kiedy to liczba nowych posłów przekroczyła połowę składu izby (odpowiednio 53 i 57%). Z kolei w wyborach 2023 roku, jak już zasygnalizowaliśmy zanotowany został odwrotny rekord – jedynie 117 debiutujących posłów, czyli zaledwie 25,4% składu Sejmu, to najniższa liczba debiutujących deputowanych w XXI wieku, po raz pierwszy poniżej poziomu 30%. Dla porównania w pozostałych poszczególnych latach odsetek debiutantów wynosił: 33% w 2007, 30% w 2011, 44% w 2015 i 30% w 2019.

Wykres 1. Liczba posłów debiutantów w Sejmie w kadencjach IV – X
(dane na dzień wyborów)

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

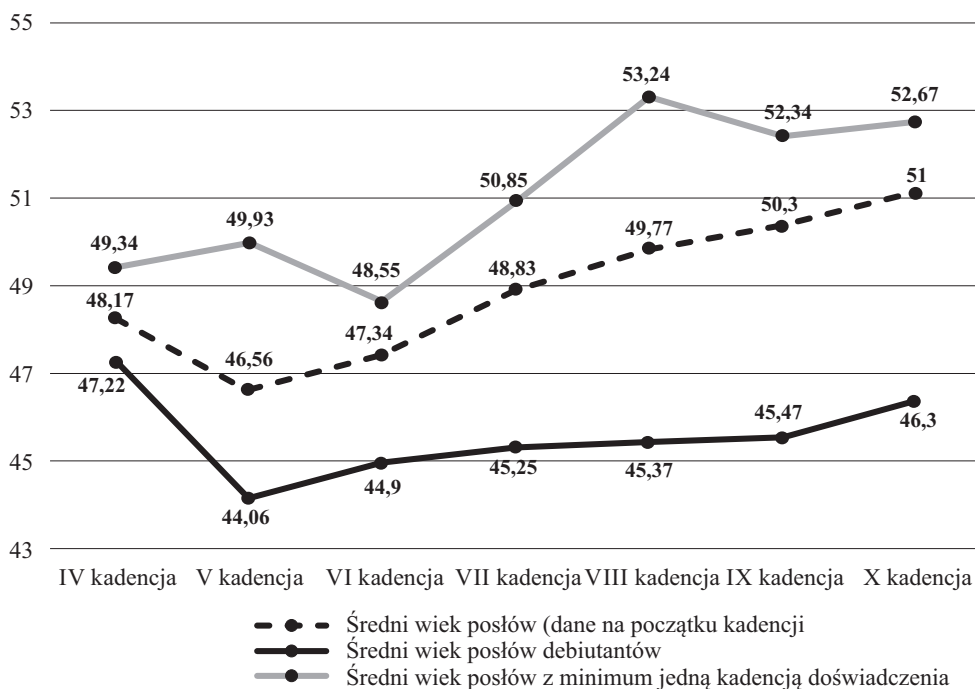
Analizując skalę zjawiska posłów debiutantów na poziomie ogólnym, pierwszym wręcz intuicyjnym pytaniem, jest kwestia wpływu obecności nowych posłów na struk-

ture demograficzną polskiego Sejmu, w szczególności w trzech obszarach: średniego wieku parlamentarzystów, średniego parlamentarnego stażu oraz stopnia feminizacji. Można zadać sobie bowiem pytanie, czy debiutanci odmładzali na przestrzeni lat Sejm oraz czy dopływ nowych parlamentarnych elit oznacza zwiększenie dostępu kobiet do poselskich ław, szczególnie gdy spojrzymy na ten problem w kontekście wprowadzonego w 2011 roku systemu kwotowego.

Aby podjąć się próby odpowiedzi na tak postawione pytania, kluczowe jest odniesienie obu tych zagadnień do tła w postaci struktury demograficznej polskiego Sejmu w XXI wieku. Jak się okazuje, na przestrzeni ostatnich siedmiu elekcji mamy do czynienia z trendem starzenia się Sejmu. Począwszy od V kadencji, każde kolejne wybory postarzają parlament (wykres 2). Pomiędzy rokiem 2005 a 2023 średni wiek posła zwiększył się o 4,5 roku i osiągnął w 2023 roku 51 lat.

Zestawiając ten trend z wiekiem debiutantów zauważalne staje się, że co prawda średnia wieku debiutantów rośnie z kadencji na kadencję, ale wolniej niż ogółu parlamentarzystów, przez co różnica wieku pomiędzy średnią wieku posłów debiutantów a średnią wieku ogółu posłów zwiększa się. Unaocznia to fakt, że pomimo, iż debiutanci są średnio młodsi, to nie „odmładzają” Sejmu jako całości, (1) ponieważ jest ich zbyt mało, a (2) różnica wieku jest widoczna, jednak nie jest aż tak bardzo znacząca. Można zatem założyć, że co do zasady posłowie debiutanci, którzy mogliby „odmładzać” skład osobowy Sejmu nie tylko sami byli coraz starsi, ale również nie stanowili tak znaczącej liczby parlamentarzystów, aby to zrobić i odwrócić ogólny trend rosnącego wieku posłów w Polsce.

Wykres 2. Średni wiek posłów oraz wiek debiutantów w XXI wieku

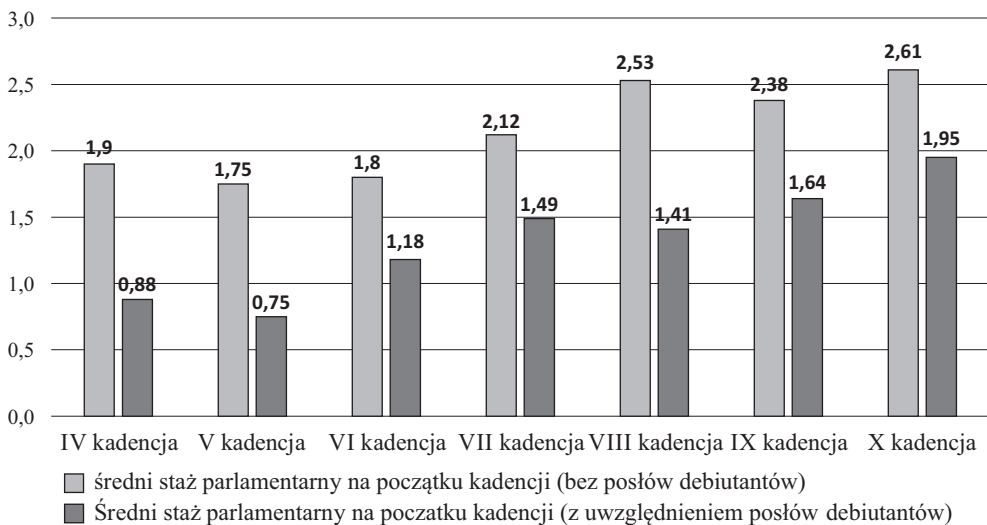

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

Rozważania o wieku posłów uzupełniliśmy o jeszcze jedną cechę zbiorowego portretu polskiego Sejmu, a mianowicie o problematykę parlamentarnego stażu (wykres 3). Na potrzeby analizy wyliczyliśmy średnią długość stażu parlamentarzysty dla poszczególnych kadencji w dwóch wariantach: z uwzględnieniem posłów debiutantów oraz bez ich udziału. Zabieg ten ma na celu wskazanie, że liczba debiutantów nie wpływa znacząco na średnią długość stażu parlamentarnego posłów. Średnia stażu izby z debiutantami, jak i bez nich ma tożsamą dynamikę, poza szczególną sytuacją Sejmu VIII kadencji, w którym nie dość, że doszło do znaczących przesunięć mandatów między PiS, a PO, to jeszcze doszło do wyjątkowej sytuacji w XXI wieku, gdy do Sejmu nie weszli reprezentanci Sojuszu Lewicy Demokratycznej.

Okazuje się zatem, że tak jak w przypadku wieku, tak i w przypadku stażu obecność posłów debiutantów nie wpływa znacząco na osłabienie trendów: zarówno „starzenia” się Sejmu, jak i jego rosnącego doświadczenia. Można zatem wnioskować o względnie stabilnej sytuacji w strukturze tak demograficznej, jak i personalnej polskiego Sejmu. Jak zdiagnozowali Rafał Matyja i Błażej Sajduk (2016, s. 100) na przestrzeni XXI wieku wzrastał z kadencji na kadencję odsetek posłów, którzy uzyskiwali reelekcję¹. Od 2007 roku wskaźnik ten nie spada poniżej 50%, a w roku 2023 wyniósł blisko 70%. Można te wskazania przełożyć także na szczególnie nas interesujące relatywnie niski poziom poselskich debiutów w ostatnich kadencjach. Odwołując się z kolei do zaproponowanej przez Davida Olsona (1994, s. 30) dychotomii pomiędzy parlamentem naiwnym i niemądrym składającym się ze zbyt wielu debiutantów a parlamentem politycznych skamielin można odnieść wrażenie, że nowi posłowie w polskim Sejmie nie są w stanie rozbić wspomnianej skamieliny.

Wykres 3. Średni staż parlamentarny posła w momencie początku nowej kadencji Sejmu, w kadencjach

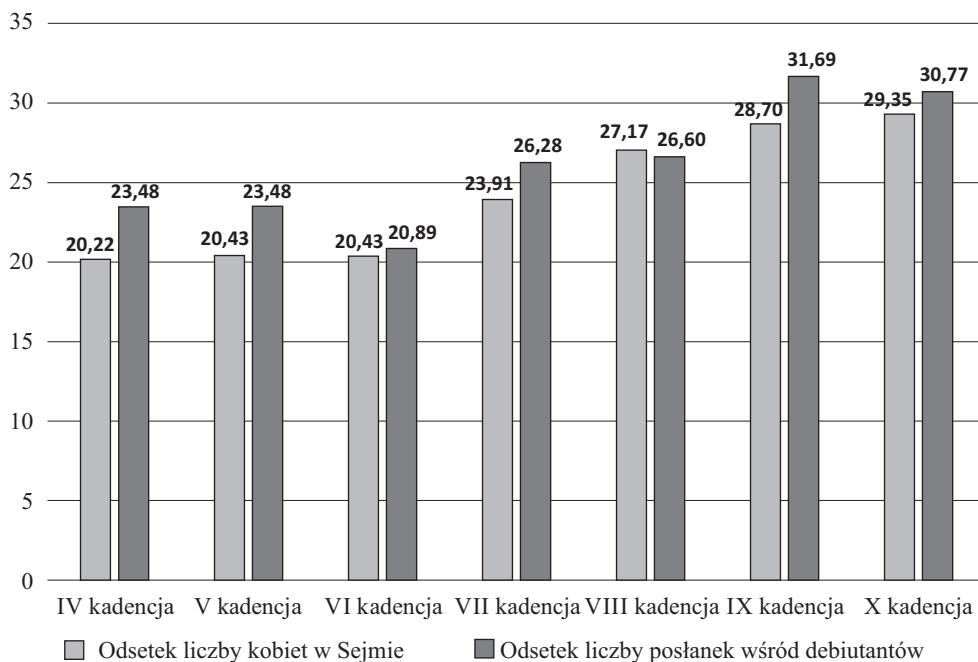
Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

¹ Rafał Matyja oraz Błażej Sajduk (2016) dla swoich obliczeń za liczbę bazową posłów traktują zarówno posłów, którzy objęli mandat zaraz po wyborach, jak również tych, którzy w trakcie kadencji obejmowali wcześniej wygaszony mandat.

Kolejnym interesującym nas zagadnieniem jest skala zjawiska posłanek debiutantek. Również i w tym przypadku jako tło dla naszych rozważań pragniemy wykorzystać współczynnik feminizacji parlamentu na przestrzeni XXI wieku. W przypadku udziału posłanek w składzie polskiego Sejmu w XXI wieku możemy mówić o tendencji wzrostowej, która w sposób znaczący realizuje się właśnie od roku 2011. Wprowadzenie wówczas do Kodeksu wyborczego zasady parytetu na listach wyborczych miało swój umiarkowanie wymierny efekt (Millard, 2014; Jankowski, Marcinkiewicz, 2019; Lewandowski, Pieniężny 2024b; Gendźwiłł, Żółtak, 2020). Dla porównania, w wyborach z lat 2001, 2005 i 2007 liczba kobiet w Sejmie nie przekraczała 20,5% składu osobowego izby. Od 2011 roku mówimy z kolei o wyraźnej tendencji zwykłej – udział kobiet wzrósł w tym czasie z blisko 24% (110 posłanek) w 2011 roku do poziomu prawie 30% (135) w roku 2023 (tabela 1 i wykres 4).

Na tym tle analizujemy, w jakim zakresie tendencja ta sprzyja napływowi do polityki kobiet zaczynających swoją przygodę z Sejmem. W tym przypadku analiza danych pokazuje, że odsetek liczby posłanek w całym składzie Sejmu jest bardzo zbliżony do odsetka posłanek debiutantek, wśród wszystkich debiutujących posłów (wykres 4). Na przestrzeni XXI wieku regularnie rośnie liczba posłanek w każdej kolejnej kadencji oraz udział kobiet wśród debiutujących posłów (ostatnie dwie kadencje, to poziom ponad 30%). Jednocześnie jednak zauważalny jest spadek odsetka debiutantek pośród kobiet w Sejmie w ogóle. Mamy zatem do czynienia z rosnącą liczbą kobiet, które po swoim poselskim debiucie skutecznie zawalczyły o reelekcję (tabela 1).

Wykres 4. Odsetek posłanek w skali całego składu Sejmu oraz posłanek debiutantek na tle nowych parlamentarzystów w Sejmie w XXI wieku [w %]

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

Tabela 1

Posłanki i posłanki debiutantki w Polskim Sejmie w XXI wieku

Kadencja	Liczba posłanek	Liczba debiutantek	Odsetek debiutantek wśród posłanek
IV	93	58	62,36%
V	94	62	65,96%
VI	94	33	35,11%
VII	110	36	32,73%
VIII	125	54	43,20%
IX	132	45	34,10%
X	135	36	26,67%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Sejmu i PKW.

To nie jest Sejm dla debiutantów? Posłowie debiutanci w poszczególnych kadencjach

Analizując poszczególne wybory pod kątem poselskich debiutów uwzględniamy każdą z kadencji, zwracając uwagę na trzy zasadnicze kwestie: (1) Czy w wyniku wyborów doszło do alternacji władzy? (2) Jaki wynik osiągnęło ugrupowanie(a) zwycięskie w poprzednich wyborach? (wynik mierzony w liczbie mandatów) (3) Czy w wyniku wyborów do Sejmu, swoją reprezentację wprowadziła jakakolwiek partia nowa²?

a) Kadencja IV

W wyniku pierwszych analizowanych przez nas wyborów doszło do alternacji władzy, a co więcej, współtworzące przez większość poprzedniej kadencji rządową koalicję ugrupowania Akcja Wyborcza Solidarność oraz Unia Wolności nie znalazły się w nowym parlamencie. Co prawda pojawili się na scenie partyjnej nowi gracze tacy jak: Prawo i Sprawiedliwość oraz Platforma Obywatelska, którzy niejako czerpali personalnie z wymienionych przegranych oraz nominalnie dwie partie nowe Liga Polskich Rodzin i Samoobrona (Marmola, 2014). W tej sytuacji powstała, jak się okazało okoliczność korzystna dla debiutujących posłów, których w Sejmie znalazło się łącznie 247.

To, jak prezentował się udział debiutantów w poszczególnych komitetach wyborczych prezentuje tabela 2. Zauważalny jest wysoki odsetek debiutantów w ugrupowaniach nowych (LPR i Samoobrona) oraz ugrupowaniach powstałych na gruzach AWS i UW. Najmniejszy odsetek posłów nowych wprowadzili późniejsi koalicjanci SLD oraz PSL. W liczbach bezwzględnych, to jednak SLD był podmiotem, któremu Sejm IV kadencji zawdzięcza największą liczbę debiutantów (92).

Na całościowy, rekordowy wynik debiutantów w IV kadencji złożyły się zatem następujące czynniki: pojawiły się partie nowe oraz partie, które powstały na gruzach innych ugrupowań nie będące ani klasycznymi partiami nowymi, ani też typowymi partiami kon-

² Za partię nową przyjmujemy ugrupowania, które nie są nową wersją istniejących wcześniej partii, mają nową nazwę i co istotne nie posiadają w swoich szeregach ważnych politycznych aktorów, mających doświadczenie m.in. parlamentarne (Marmola, 2014).

tytuatorkami, co sprawiło, że stały się naturalnym miejscem dla nowych posłów. Dodatkowo SLD jako ugrupowanie, które powiększyło względem poprzednich wyborów znacząco stan posiadanych mandatów, także wpłynęło na „odświeżenie” składu parlamentu.

Tabela 2

Liczba debiutantów w komitetach wyborczych z 2001 roku

Komitet wyborczy	Ogólna liczba mandatów	Liczba debiutantów	Odsetek debiutantów
Prawo i Sprawiedliwość	44	27	61,36%
Platforma Obywatelska	65	41	63,08%
Polskie Stronnictwo Ludowe	42	9	21,43%
Sojusz Lewicy Demokratycznej	216	92	42,59%
Liga Polskich Rodzin	38	26	68,42%
Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej	53	52	98,11%
Mniejszość Niemiecka	2	0	0,00%
Ogółem	460	247	53,70%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

b) Kadencja V

Wybory w roku 2005 ponownie skutkowały alternacją władzy i ponownie związane były z wyraźną porażką³ dotychczas rządzących (współtworzące rządową koalicję przez większość kadencji SLD uzyskało jedynie 55 mandatów wobec 216 w kadencji poprzedniej, a PSL 25 wobec 42). W elekcji tej mandatów nie zdobyła jednakże żadna partia nowa. Nie wpłynęło to jednak na obniżenie liczby nowych posłów. Ponownie była ona rekordowa – w nowym Sejmie po raz pierwszy zasiadło ich aż 264 posłów.

Analizując udział debiutantów w poszczególnych ugrupowaniach zauważalne stają się dwa zjawiska, które wiążą się z wysokim odsetkiem debiutantów w konkretnych komitetach: (1) Prawo i Sprawiedliwość oraz Platforma Obywatelska, zwiększając znacząco liczbę mandatów, wytworzyły niejako przestrzeń dla nowych polityków w parlamencie; (2) LPR i Samoobrona, mimo że nie zwiększyły swojego poselskiego stanu posiadania, to dokonały zasadniczej wymiany własnej elity parlamentarnej, co skutkowało osiągnięciem skali debiutów na poziomie odpowiednio 53% i 64%. Warto również zauważyć, że 11 debiutantów (20% całej reprezentacji) wprowadziło do Sejmu doznające znaczącej porażki SLD (tabela 3).

Tabela 3

Liczba debiutantów w komitetach wyborczych z 2005 roku

Komitet wyborczy	Ogólna liczba mandatów	Liczba debiutantów	Odsetek debiutantów
1	2	3	4
Prawo i Sprawiedliwość	155	112	72,26%
Platforma Obywatelska	133	78	58,65%

³ Za wyraźną porażkę ugrupowania uznajemy utratę w wyniku wyborów minimum 25% mandatów względem poprzedniej elekcji.

1	2	3	4
Polskie Stronnictwo Ludowe	25	8	32,00%
Sojusz Lewicy Demokratycznej	55	11	20,00%
Liga Polskich Rodzin	34	18	52,94%
Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej	56	36	64,29%
Mniejszość Niemiecka	2	1	50,00%
Ogółem	460	264	57,39%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

c) Kadencja VI

Wybory w roku 2007 były wyjątkowe w XXI wieku – była to bowiem jedyna elekcja spośród analizowanych, która odbyła się po skróconej kadencji parlamentu. W wyniku wyborów doszło do alternacji władzy, niemniej jednak nie była ona połączona jak w poprzednich analizowanych sytuacjach, z wyraźną porażką ówczesnej największej partii – Prawa i Sprawiedliwość, która paradoksalnie nawet powiększyła swój stan posiadania o ponad 10 mandatów. Porażkę zanotowały natomiast dwa ugrupowania współtworzące przez pewien czas z PiS rządową koalicję: LPR i Samoobrona, które nie zdołały dostać się do parlamentu VI kadencji. Za nową partię nie można uznać również koalicji Lewica i Demokraci, co potwierdza także skład parlamentarzystów wybranych z list tego komitetu – jedynie niecałe 25% z nich, to debiutanci. W tak zarysowanej rzeczywistości głównym komitetem wyborczym, który wprowadził do Sejmu debiutantów była Platforma Obywatelska (zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i procentowo: odpowiednio 96 posłów oraz 45,93%).

Tabela 4

Liczba debiutantów w komitetach wyborczych z 2007 roku

Komitet wyborczy	Ogólna liczba mandatów	Liczba debiutantów	Odsetek debiutantów
Prawo i Sprawiedliwość	166	40	24,09%
Platforma Obywatelska	209	96	45,93%
Polskie Stronnictwo Ludowe	31	9	29,03%
Lewica i Demokraci	53	13	24,53%
Mniejszość Niemiecka	1	0	0,00%
Ogółem	460	158	34,35%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

d) Kadencja VII

Wybory w roku 2011, to pierwszy przypadek nie tylko w XXI wieku, ale także w całej historii III RP, kiedy to ugrupowania współtworzące rządową koalicję osiągnęły wynik pozwalający ponownie utworzyć rząd. Mówimy zatem o pierwszej sytuacji, gdy po wyborczej elekcji nie dochodzi do alternacji władzy. Tym samym mamy również do czynienia z sytuacją, w której ugrupowania największe nie pogarszają swojego parla-

mentarnego stanu posiadania (nawet drugi w wyborach PiS, w stosunku do poprzednich elekcji traci mniej niż 10 mandatów).

W kadencji VII pojawia się ugrupowanie nowe – Ruch Palikota, które notuje odsetek 97,5% posłów debiutantów. Pozostałe ugrupowania nie wprowadzają do Sejmu więcej, niż 25% debiutantów, a więc oznacza to nie tylko skuteczną walkę o reelekcję w wykonaniu debiutantów z 2007 roku, ale również fakt, że niewielka zmiana liczby mandatów wśród partii generuje niewielką przestrzeń dla debiutujących posłów.

Tabela 5

Liczba debiutantów w komitetach wyborczych z 2011 roku

Komitet wyborczy	Ogólna liczba mandatów	Liczba debiutantów	Odsetek debiutantów
Prawo i Sprawiedliwość	157	40	25,48%
Platforma Obywatelska	207	48	23,19%
Polskie Stronnictwo Ludowe	28	5	17,86%
Sojusz Lewicy Demokratycznej	27	5	18,52%
Ruch Palikota	40	39	97,50%
Mniejszość Niemiecka	1	0	0,0%
Ogółem	460	137	29,78%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

e) Kadencja VIII

Kolejne wybory, w roku 2015, okazały się ciekawym przypadkiem z perspektywy analizowanego przez nas problemu. Po pierwsze doszło do alternacji władzy połączonej z zauważalną porażką partii dotychczas rządzących (PO zdobyło 138 mandatów w stosunku do 207 sprzed czterech lat – strata na poziomie 33,33%; PSL z kolei zdobył 16 wobec wcześniej posiadanych 28 – strata 42,86%); po drugie, w Sejmie nowej kadencji pojawiły się dwie nowe siły polityczne: Nowoczesna Ryszarda Petru oraz Kukiz'15. Obie, co istotne wprowadziły do Sejmu wyłącznie debiutantów.

Wybory w 2015 r. z perspektywy debiutantów były również korzystne w przypadku Prawa i Sprawiedliwości. Partia ta zwiększając liczbę mandatów o blisko 80 zapewniła miejsce w Sejmie dla 94 debiutantów (40% posłów tej partii po raz pierwszy w swojej karierze zdobyło poselski mandat).

Tabela 6

Liczba debiutantów w komitetach wyborczych z 2015 roku

Komitet wyborczy	Ogólna liczba mandatów	Liczba debiutantów	Odsetek debiutantów
Prawo i Sprawiedliwość	235	94	40,00%
Platforma Obywatelska	138	32	23,19%
Polskie Stronnictwo Ludowe	16	7	43,75%
Nowoczesna Ryszarda Petru	28	28	100,00%
Kukiz'15	42	42	100,00%
Mniejszość Niemiecka	1	0	0,00%
Ogółem	460	203	44,13%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

f) Kadencja IX

Wybory w roku 2019 były drugim przypadkiem w historii III RP, kiedy dotychczas rządzący osiągnęli wynik pozwalający na kontynuowanie rządów. Zwycięski dotychczas komitet ponownie osiągnął najlepszy wynik w wyborach, przez co nie doszło do alternacji władzy.

W przypadku partii nowych możemy mówić nie tylko o ich braku, ale także o zniknięciu z przestrzeni parlamentarnej ugrupowań, które jako *novum* pojawiły się w poprzedniej kadencji, przy czym zarówno Kukiz'15, jak i Nowoczesna stały się ofiarami politycznego kanibalizmu ze strony innych ugrupowań. Nowym-starym aktorem parlamentarnej gry był z kolei Sojusz Lewicy Demokratycznej, który wrócił do parlamentu po jednej kadencji przerwy z udziałem debutantów na poziomie 77,55% (najwyższym spośród wszystkich komitetów). Warto zauważyć, że w wyniku wyborów odsetek posłów debutantów poniżej średniej dla całego Sejmu zanotowały PiS oraz KO, w obu przypadkach osiągając wynik zbliżony do 23,5% (tabela 6).

Tabela 7

Liczba debutantów w komitetach wyborczych z 2019 roku

Komitet wyborczy	Ogólna liczba mandatów	Liczba debutantów	Odsetek debutantów
Prawo i Sprawiedliwość	235	55	23,40%
Koalicja Obywatelska	134	32	23,88%
Konfederacja Wolność i Niepodległość	11	7	63,64%
Polskie Stronnictwo Ludowe	30	10	33,33%
Sojusz Lewicy Demokratycznej	49	38	77,55%
Mniejszość Niemiecka	1	0	0,00%
Ogółem	460	142	30,87%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

g) Kadencja X

Ostatnim z analizowanych przez nas przypadkiem były wybory z roku 2023. W ich wyniku doszło do niespotykanej dotąd w polskich realiach sytuacji, gdzie dotychczas rządząca partia zwyciężyła w wyborach (zmniejszając jednak stan posiadania, liczony w sejmowych mandatach z 235 do 194), jednocześnie nie będąc w stanie utworzyć rządu ani samodzielnie, ani w jakikolwiek układzie koalicyjnym. Tym samym doszło do alternacji władzy w połączeniu z brakiem jednoznacznej porażki dotychczas rządzącego ugrupowania.

W wyniku wyborów 2023 roku nie pojawiła się również na scenie politycznej żadna nowa siła polityczna, mimo występujących wątpliwości, że za taką należałoby uznać Polskę 2050. Ugrupowanie, którego liderem jest Szymon Hołownia przystąpiło jednak do wyborów we wspólnym komitecie z PSL jako Trzecia Droga. Decydujące dla nas było w tej materii to, że TD wprowadziła do Sejmu ponad 45% posłów z doświadczeniem parlamentarnym, co jest sprzeczne z charakterystyką partii nowych (Marmola, 2014).

Do istotnych dla tej kadencji kwestii zaliczyć możemy właśnie wysoki odsetek debutantów w TD (53,85%) oraz Konfederacji (61,11%). Szczególnie ciekawie prezentuje

się ten drugi przypadek, ponieważ komitet ten po raz drugi z rządu wprowadził do Sejmu w swoich szeregach około 60% debiutantów (odpowiednio 7 w 2019 i 11 w 2023 roku).

Za interesujące uznajemy również wyniki odsetka debiutantów w dwóch największych komitetach: PiS z wynikiem poniżej 12% (najniższym w swojej historii) oraz Koalicja Obywatelska z wynikiem 28%, (nieznacznie tylko przekraczającym sejmową średnią dla X kadencji). W naszej perspektywie to właśnie te dwa wyniki oraz brak partii nowej były kluczowe dla najniższego w XXI wieku wyniku debiutantów, który miał miejsce w 2023 roku. Warto również w tym miejscu powtórzyć, że w tych wyborach odnotowano najwyższy odsetek posłów, którym udało się ponowić mandat (318). Dla kronikarskiego porządku dodajmy tylko, że 25 posłów „powróciło” do Sejmu po minimum jednokadencyjnej przerwie.

Tabela 8

Liczba debiutantów w komitetach wyborczych z 2023 roku

Komitet wyborczy	Ogólna liczba mandatów	Liczba debiutantów	Odsetek debiutantów
Prawo i Sprawiedliwość	194	23	11,86%
Koalicja Obywatelska	157	44	28,03%
Trzecia Droga Polskie Stronnictwo Ludowe i Polska 2050 S. Hołowni	65	35	53,85%
Nowa Lewica	26	4	15,38%
Konfederacja Wolność i Niepodległość	18	11	61,11%
Ogółem	460	117	25,43%

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

Dyskusja

Zrealizowana przez nas analiza poszczególnych wyborów pozwala zwrócić nam uwagę na kilka istotnych zagadnień związanych ze skalą zjawiska posłów debiutantów w XXI wieku. Nasze spostrzeżenia wydają się nam istotne w perspektywie badań i analiz dotyczących zarówno parlamentarnej reprezentacji partii politycznych, jak również parlamentarnych elit i ich cyrkulacji. Co więcej, uznajemy, że nasze rozważania stanowią swoiste novum ze względu na przyjęcie jako prymarnej, perspektywy nowych posłów.

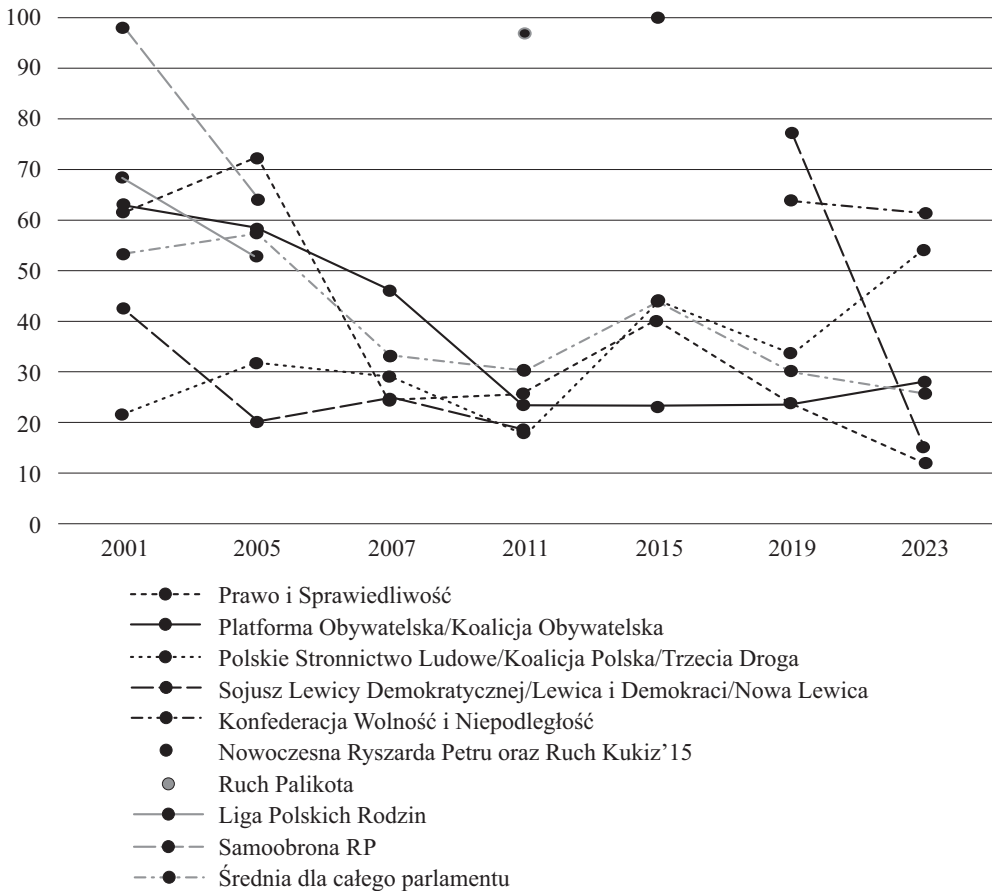
Z jednej strony dostrzegamy istnienie korelacji pomiędzy alternacją władzy a skalą zaistnienia posłów debiutantów, niemniej jednak relacji tej musi towarzyszyć znacząca porażka ugrupowania dotychczas rządzącego. Trzy rekordowe wyniki z lat 2001, 2005 i 2015 można kojarzyć właśnie z sytuacją zmiany władzy, ale występującą w połączeniu ze znaczącymi porażkami ugrupowań dotychczas rządzących (w 2001 roku AWS i UW, w 2005 SLD, SDPL, w 2015 PO i PSL). Wynik z roku 2023 jest jednak przykładem zarówno odwrotnym od powyższych, jak również ciekawym, ponieważ po tych wyborach także doszło do alternacji władzy, a jednak liczba posłów debiutantów była najniższa w XXI wieku, niższa także od sytuacji, w których dochodziło do przedłużenia rządów danej formacji/koalicji jak w 2011 i w 2019 roku. Ten jednostkowy przypadek może świadczyć o nowym trendzie – wrócimy do tego wątku poniżej.

Drugim istotnym czynnikiem mającym wpływ na liczbę debiutantów jest obecność w Sejmie partii nowych. Jak można zaobserwować, jeśli na scenie parlamentarnej po-

jawia się ugrupowanie nowe, wówczas liczba debiutantów znacząco rośnie, z uwagi na nowe twarze wchodzące do świata polityki, które, co oczywiście naturalne takie ugrupowania reprezentują.

W toku naszych badań zwróciliśmy uwagę na istotny czynnik dla interesującego nas zagadnienia, czyli wynik największych ugrupowań na polskiej scenie w XXI wieku: PiS oraz PO. Zdobyta przez te partie liczba mandatów wpływa znacząco na sytuację debiutantów. Ugrupowania te wprowadzają do Sejmu średnio największą liczbę posłów, więc jeśli któreś z nich traci dużą liczbę mandatów na rzecz innego, jak w 2015 roku, wówczas pojawia się duża przestrzeń do zagospodarowania przez posłów nowych, z partii zyskującej mandaty, natomiast odsetek debiutantów z ugrupowania mandaty tracącego jest wówczas niski lub bardzo niski (PiS w 2023). Na przestrzeni kolejnych wyborów doszło jednak do relatywnej stabilizacji liczby mandatów, jakie oba ugrupowania, wraz z partnerami w ramach komitetów wyborczych zdobywają (wykresy 5, 6), co przełożyło się na wynik w skali całego Sejmu.

Wykres 5. Odsetek posłów debiutantów w poszczególnych komitetach wyborczych w XXI wieku

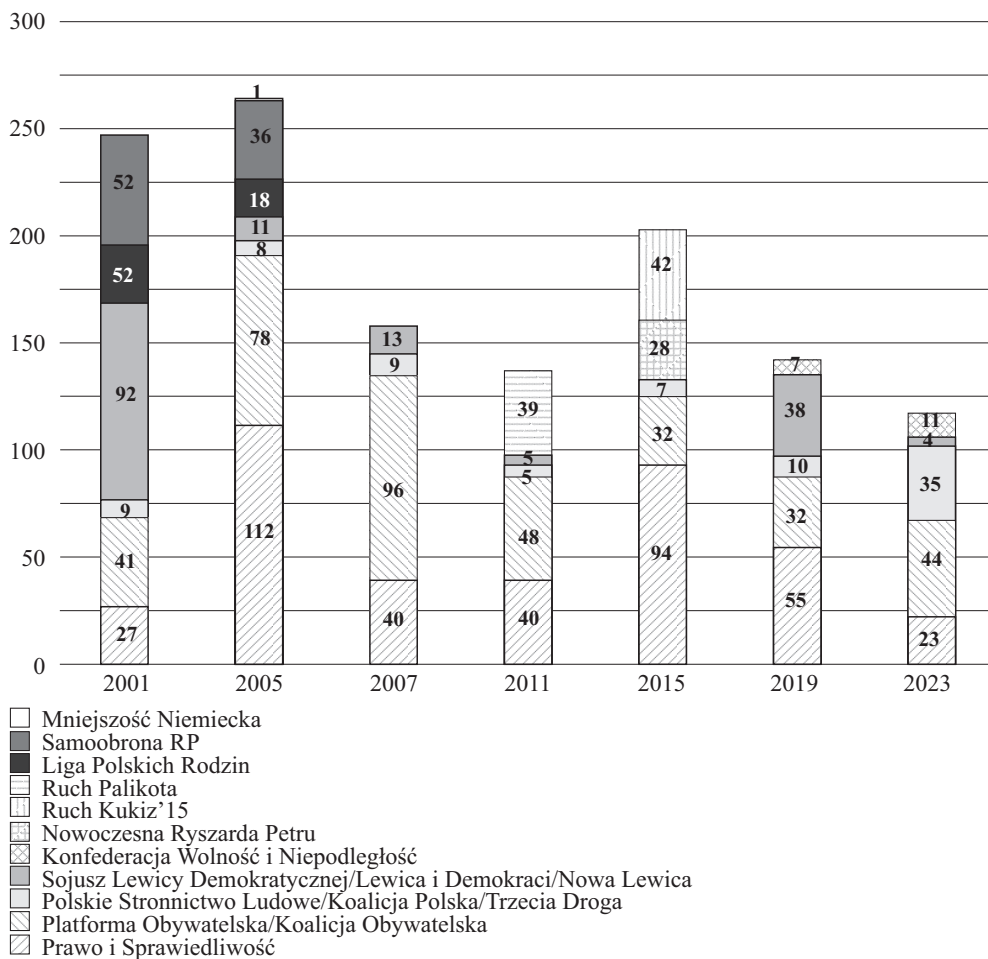

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

Powyższe spostrzeżenia i wnioski pozwalają nam na zaproponowanie dwóch prawideł: (1) liczba posłów debiutantów w kolejnych kadencjach ulega stabilizacji na poziomie ok. 30%, co zgodne jest z trendem coraz częstszej reelekcji posłów (Matyja, Sajduk, 2016, s. 100); (2) za liczbę debiutantów w Sejmie kolejnych kadencji odpowiada bardziej partia i tworzone przez nią listy wyborcze, niż szersze zjawiska, takie jak wynik wyborczy określonej partii i konkurencji.

Przeprowadzone badania uprawniają nas do wyrażenia autorefleksji o naturze poznawczej. Z jednej strony dostrzegamy potrzebę dalszych badań nad zagadnieniem posłów debiutantów, zarówno w wymiarze debiutów na arenie krajowej, jak i Parlamentu Europejskiego oraz na poziomie samorządu (np. sejmików wojewódzkich); z drugiej strony, pragniemy wyrazić znaczenie problematyki posłów nowych dla badań nad elitami politycznymi, w kontekście m.in. określenia modelowych ścieżek selekcji i karier zawodowych politycznych nowicjuszy.

Wykres 6. Liczba posłów debiutantów w poszczególnych komitetach wyborczych w XXI wieku

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych PKW oraz Sejmu.

Podsumowanie

W artykule podjęliśmy się określenia skali zjawiska posłów debutantów w XXI wieku oraz zdiagnozowania istotnych zmiennych, które mają wpływ na wzrost lub ograniczenie liczby posłów po raz pierwszy zasiadających w poselskich ławach, a które są widoczne na przestrzeni kolejnych elekcji parlamentarnych.

Zwróciliśmy szczególną uwagę na występowanie trzech, wyodrębnionych przez nas czynników: powyborczej alternacji władzy, wyniku (liczonego w liczbie mandatów względem poprzedniej kadencji) największych ugrupowań/komitetów wyborczych oraz pojawienia się (bądź nie) w parlamencie partii nowej (tabela 9).

Tabela 9

Czynniki mające wpływ na skalę zjawiska posłów debutantów w latach 2001–2023

Przesłanki na rzecz debutów	2001	2005	2007	2011	2015	2019	2023
Nowe partie	Tak	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak	Nie
Alternacja władzy	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak
Wyraźna porażka ugrupowania dotychczas rządzącego	Tak	Tak	Nie	Nie	Tak	Nie	Nie

Źródło: Opracowanie własne.

Dokonana w ten sposób analiza pozwoliła nam odnieść się do zawartych we wstępie problemów badawczych oraz hipotez. Mogliśmy zatem określić brak jednoznacznej zależności pomiędzy wymienionymi trzema czynnikami. Niemniej jednak możemy zauważyć podstawowe cechy analizowanych czynników i całego zjawiska posłów debutantów, którymi będą:

- w sytuacji gdy pojawia się w parlamencie nowa partia, wówczas, co naturalne zdominowana jest ona przez posłów debutantów, choć nie zawsze jest to 100% składu osobowego posłów wybieranych z list takiego nowego komitetu wyborczego;
- alternacja władzy nie jest jednoznacznym czynnikiem sprzyjającym wzrostowi liczby posłów debutantów;
- aby alternacja miała takie znaczenie konieczna jest znaczna porażka ugrupowania (ugrupowań) dotychczas rządzących – wówczas duża utrata mandatów przez takie ugrupowanie sprzyja powstawaniu miejsc dla posłów debutantów;
- czynnikiem, który mocno rezonuje na liczbę posłów debutantów jest sama partia polityczna (centralne jej struktury), która decyduje w głównej mierze o kształcie list wyborczych.

W ramach podsumowania, odnosząc się do zaproponowanych we wstępie problemów badawczych oraz hipotez możemy stwierdzić, że (1) alternacja władzy jako czynnik pozytywnie wpływający na liczbę debutantów musi być (2) wsparty przez wystąpienie znaczącej porażki ugrupowania dotychczas rządzącego; (3) nowe partie na scenie politycznej przynoszą zwiększenie liczby debutantów, niemniej jednak z racji wielkości parlamentarnej reprezentacji w skali makro ich wpływ na „odnowienie” składu Sejmu nie jest tak istotny.

Author Contributions

Conceptualization (Konceptualizacja): Arkadiusz Lewandowski, Dawid Pieniężny

Data curation (Zestawienie danych): Arkadiusz Lewandowski, Dawid Pieniężny

Formal analysis (Analiza formalna): Arkadiusz Lewandowski, Dawid Pieniężny

Writing – original draft (Piśmiennictwo – oryginalny projekt): Arkadiusz Lewandowski, Dawid Pieniężny

Writing – review & editing (Piśmiennictwo – sprawdzenie i edytowanie): Arkadiusz Lewandowski, Dawid Pieniężny

Competing interests: The author have declared that no competing interests exist
(**Sprzeczne interesy:** Autor oświadczył, że nie istnieją żadne sprzeczne interesy)

Bibliografia

- Bichta T. (2010), *Struktura organizacyjna partii politycznych w Polsce po 1989 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Gendźwiłł A., Żółtak T. (2020), *Do parties and voters counteract quota regulations? The impact of legislative gender quotas on ballot ranking and preference voting in Poland*, "Politics & Gender", vol. 16(1), s. 199–229.
- Herbut R. (2002), *Teoria i praktyka funkcjonowania partii politycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Jankowski M., Marcinkiewicz K. (2019), *Ineffective and counterproductive? The impact of gender quotas in open-list proportional representation systems*, "Politics & Gender", vol. 15(1), s. 1–33.
- Kasianiuk K. (2014), *Gra polityczna w parlamencie. Anatomia zjawiska*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
- Katz R. S., Mair P. (1993), *The Evolution of Party Organizations in Europe: Three Faces of Party Organization*, "American Review of Politics", vol. 14, s. 593–617, DOI: <https://doi.org/10.15763/issn.2374-7781.1993.14.0.593-617>.
- Katz R. S., Mair P. (2016), *Zmieniające się modele partii politycznych i demokracji partyjnej. Powstanie partii kartelowej*, w: *Oblicza demokracji. Partie i systemy partyjne w ujęciu Petera Maira*, red. W. Gagatka, K. Walecka, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków–Warszawa.
- Koksanowicz G. (2018), *Kluby parlamentarne w normach statutowych partii politycznych (Uwagi na tle statutów partii obecnych w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej VIII kadencji)*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, nr 5(45), s. 93–106, DOI 10.15804/ppk.2018.05.06.
- Lewandowski A. (2018), *Centralne struktury organizacyjne Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości*, w: *Meandry współczesnego systemu partyjnego w Polsce*, red. K. Kamińska-Korolczuk, M. Mielewczyk, R. Ożarowski, Wydawnictwo Athenae Gedanenses, Gdańsk.
- Lewandowski A. (2020), *Posłowie debutanci w Sejmie VII, VIII i IX kadencji. Przyczynek do analizy zjawiska wymiany partyjnych elit*, „Świat Idei i Polityki”, tom 19, s. 79–99, DOI: 10.15804/siip202004.
- Lewandowski A., Pieniężny D. (2024a), *Trudne parlamentarne początki? Posłowie debutanci Sejmu IX i X kadencji na listach wyborczych*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne”, vol. 81(1), s. 67–89, DOI: 10.15804/athena.2024.81.04.
- Lewandowski A., Pieniężny D. (2024b), *Wpływ instytucji kwoty wyborczej na zjawisko posłanek debutantek w Sejmie RP*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, 4, s. 49–63, DOI: 10.15804/ppk.2024.04.04.

- Lindstädt R., Slapin J. B., Wielen R. J. V. (2012), *Adaptive behaviour in the European Parliament: Learning to balance competing demands*, "European Union Politics", vol. 13(4), s. 465–486, DOI: 10.1177/1465116512441267.
- Mair P. (1994), *Party Organizations: From Civil Society to the State, w: How Parties Organize. Change and Adaptation in Party Organizations in Western Democracies*, red. R. S. Katz, P. Mair, SAGE, London.
- Marmola M. (2014), *Nowe partie w systemie partyjnym – specyfika polski*, „Polityka i Społeczeństwo”, nr 3(12), s. 83–92.
- Matyja R. (2013), *Rywalizacja polityczna w Polsce*, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków–Rzeszów.
- Matyja R., Sajduk B. (2016), *Wybory 2014–2015 a przemiany elit politycznych Trzeciej Rzeczypospolitej*, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, Kraków–Rzeszów.
- Millard F. (2014), *Not much happened: The impact of gender quotas in Poland*, "Communist and Post-Communist Studies", vol. 47(1), s. 1–11.
- Nocoń J. (2004), *Elity polityczne. Studium interpretacji funkcjonalnej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Olson D. M. (1994), *Democratic Legislative Institutions: A Comparative View*, Routledge, New York.
- Raciborski J. (2006), *Wprowadzenie. Elity rządowe jako przedmiot badań*, w: *Elity rządowe III RP 1997–2004. Portret socjologiczny*, red. J. Raciborski, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Rush M., Giddings P. (2011), *The Role of the Member of Parliament*, w: *Parliamentary Socialisation. Understanding Governance Series*, Palgrave Macmillan, London, https://doi.org/10.1057/9780230316850_2.
- Sobolewska-Myślik K., Kosowska-Gąstoł B., Borowiec P. (2010), *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Stefaniuk M. (2001), *Teoria elit Vilfreda Pareta*, Wydawnictwo Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej, pkw.gov.pl, 24.11.2024.
- Strona internetowa Sejmu RP, sejm.gov.pl, 24.11.2024.
- Verzichelli L. (1996), *The New Members of Parliament*, w: *Italian Politics*, red. R. S. Katz, P. Ignazi, Routledge, New York.
- Winclawska M., Brodzińska-Mirowska B. (2016), *Niewykorzystane szanse. Polskie partie polityczne w działaniu*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Żyromski M. (1984), *Socjologiczna teoria elity*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, nr 3, s. 267–278.

This is Not the Sejm for Rookies? Rookie Members in the Polish Sejm in the 21st Century: Conditions and Scale of the Phenomenon

Summary

The article presents the definition and theoretical framework of the phenomenon of MPs who received a seat in the Sejm for the first time. Thanks to the desk research method, statistical data on the following are presented “rookie MPs” of the Polish Sejm in the 21st century. The aim of the study is to determine the scale of the phenomenon of MPs debaters and to identify the conditions that influence it. The subject is therefore the rookie MPs in the Polish Sejm in the 21st century. The first factor analysed is the effect of the election result and the research question: is the higher number of debutant MPs correlated with the situation of alternation of power after the elections? The second factor analysed is

the outcome of the largest parties in progressive elections. In this case, the research question is: does a (significant) change in the outcome of the group(s) that have so far dominated in the Sejm has an impact on the number of newcomers? The third issue is, in turn the presence of new parties and the question: what impact on the scale of the phenomenon of debutantes have new parties appearing on the Polish party scene?

Key words: rookie MPs, parliamentary election, party in parliament, political elites

